

Зоран Милошевић*

Институт за политичке студије, Београд

ИСТОЧНА (ГЕО)ПОЛИТИКА ВАТИКАНА**

Сажетак

Папа Јован XXIII је крајем 60-их година прошлог века говорио да је "стратегија Римокатоличке цркве усмерена на остварење два задатка: пацификацију међународних односа и ширење утицаја преко глобалног пастирства". Другим речима, циљ Ватикана је *raх саtolіса*, који треба да формира "мирно и хармонично друштво". Због тога Римска црква шири хуманитарни, просветитељски и филозофско-мисионарски рад по свету, помаже сиромашне (посебно који после тога постају римокатолици). У пракси геополитика Ватикана представља антипод политичкој коректности и глобалном материјализму, који све више осваја савременог човека. Но, нови папа Фрањо унео је корекције у ватиканску (гео)политику дајући предност подчињавању православних, пре свега васељенског патријарха и православних у Турској, затим Српске православне цркве и Руске православне цркве у Украјини, уз обавезно промену идентитета, те успостави добрих односа са САД и Великом Британијом, уз чију помоћ жели да слама православне, како је то већ чинио сламајући комунизам и Совјетски Савез.

* Научни саветник

** Рад је настао у оквиру научног пројекта „Демократски и национални капацитети политичких институција Србије у процесу међународних интеграција“ (179009), који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Нови папа Фрањо, познато је, не уважава православе и православне цркве и предложио је да се источна политика Ватикана води у оквиру стратегије long duree (“велика делатност”). Такође, папа Фрањо је најавио да ће источну политику водити по образцу који је зацртао Бенедикт XVI, а овај је, опет, био присталица погледа Јована Павла II.

Кључне речи: Ватикан, геополитика, међународни односи, православље, хришћанство, ислам, моћ, власт, идентитет, екуменизам.

Ватикан је једна од најстаријих држава и при том транс-национални религиозни центар, што му омогућава да врши снажан утицај на вредносно-смиасону основу западно-хришћанске цивилизације.¹ Света столица свој утицај шири на различите начине, па и дипломатским путевима. Истраживачи политике Ватикана сматрају да је овај важан религиозни центар започео са дипломатском активношћу 325. године, слањем посланика на Први никејски сабор.² Припрема дипломатских кадрова Ватикана изводи се у Папској црквеној академији, основаној 1701. године од Климента XI и представља један од најстаријих образовних дипломатских установа у Европи и свету.³

Ватикан одржава дипломатске односе са 180 држава, Европском унијом и Сувереним војним редом Малте. Такође, у Ватикану има 69 дипломатских мисија, акредитованих при Светој столици. Дипломатском делатношћу Свете столице руководи државни секретар (обично кардинал – државни секретар), а уз помоћ Одељења за односе са државама. Света столица нема дипломатске односе са 17 држава, од тога девет су исламске, међу државама са којима нема дипломатске односе је и Кина.⁴

Следећа предност Ватикана је везана за политичко-геолошки дијалог са другим религијама (екуменизам), јер има снажан центар, светског карактера, али и раширен апарат за спровођење спољне политике и геополитике или „мисије“, фактички на свим континентима. Ватикану на руку иду и општа друштвено-поли-

- 1) Види: Зоран Милошевић, „Религија и национални идентитет – од прозелитизма до модерних социјалних технологија“, *Српска политичка мисао*, бр. 4, Београд, 2011, стр. 355-375.
- 2) <http://vaticanstate.ru/mezhdunarodnye-otnosheniya/#sthash.luGClb4L.dpuf>
- 3) Види: Николай А. Ковальский, „Ватикан на мировой арене“, *Современная Европа*. №2, Москва, 2001, стр. 19.
- 4) Види: Татьяна В. Зюнова, *Дипломатия Ватикана в контексте эволюции европейской политической системы*. Москва, 2000.

тичка кретања у којима се повећава улога религије у међународним односима, фактички од последње две деценије XX и почетка XXI века.⁵

Ако се проблем сагледава и са историјске тачке, видећемо да је ватиканска дипломатија оставила значајан траг у савременој историји. Дала је кључна решења за Бечки конгрес 1815. године која је означила крај револуција и наполеонских ратова, Бечка конференција 1961. године, на којој је прихваћена знаменита конвенција. Током „хладног рата“ Света столица се борила против комунизма, па и после завршетка овог „рата“ под маском демократизације Источне Европе „освајао је нове територије и људе“, а у том периоду, наводи Александар дел Вал, поучан је пример „Солидарности“, која је уз помоћ Ватикана срушила режим Јарзелског.⁶

1. (ГЕО)ПОЛИТИЧКА СНАГА ВАТИКАНА

Папа Јован XXIII је крајем 60-их година прошлог века говорио да је „стратегија Римокатоличке цркве усмерена на остварење два задатка: пацификацију међународних односа и ширење утицаја преко глобалног пастирства“. Другим речима, циљ Ватикана је *pax catholica*, који треба да формира „мирно и хармонично друштво“. Због тога Римска црква шири хуманитарни, просветитељски и филозофско-мисионарски рад по свету, помаже сиромашне (посебно који после тога постају римокатолици). У пракси, пише Александар дел Вал, геополитика Ватикана представља антипод политичкој коректности и глобалном материјализму, који све више осваја савременог човека.⁷

После 2000 година постојања, духовни утицај папе и римокатоличке цркве је знатан, констатује Орландо Х. Форерес.⁸ Тој Римокатоличкој цркви на чело је дошао папа из Аргентине, па се поменути аутор пита који су му задаци и шта ће он урадити за 1,228 милијарди римокатолика?⁹

5) Галина И. Быкова, *Европейский вектор внешней политики Ватикана в 1990-2012. гг.*, Автореферат, Москва, 2013, стр. 3.

6) Alexandre del Valle, „Soft power: le discret mais très influent pouvoir géopolitique du Vatican“, *Atlantico*, 11/03/2013.

7) Исто.

8) Orlando J. Ferreres, „La tarea abrumadora del Papa“, *La Nacion Argentina*, 27/03/2013

9) Римокатоличке државе не улажу у науку колико, на пример, протестантске. О томе видети: Владан Станковић, „Конфесионалност и политика научнотехнолошког развоја“, *Политичка ревија*, бр. 3, Београд, 2010, стр. 133.

Прво, нови папа је узео име Фрањо, чиме је желео да јавност схвати да га не интересују материјалне ствари, те да ће деловати на основу личног примера. Чиме, дакле, располаже Фрањо да би испунио мисију Римокатоличке цркве? Када се погледају бројке помоћника, тога не недостаје. Има, према подацима из 2012. године 5182 бискупа и 416.000 свештеника (један на 17.000 становника планете, односно један на 3.000 римокатолика). Има, такође, 42.500 ђакона и 120.000 богослова. Има и 55.500 монаха и 707.000 монахиња.

Ватикан своју власт реализује и преко бројних световних римокатоличких организација: синдиката, културних друштава, омладинских организација и сл. Многе од ових организација чланице су Конференције међународних римокатоличких организација, чији рад координира државни секретар Ватикана. Но, поред друштвених организација, Ватикан делује и преко различитих политичких партија у свим државама где има верника ове цркве.

Папски представник је обавезан да делује не само у смеру дипломатских и политичких интереса Ватикана, него и тзв. духовним интересима Римокатоличке цркве, тако да његова мисија има двојни карактер. Благодарјећи томе папски представник у некој држави на располагању има не само дипломатски апарат, већ и апарат Цркве унутар те државе, где је акредитован.

Другим речима, папски дипломатски представник на располагању има сво свештенство и монаштво неке државе, почевши од кардинала, надбискупа, бискупа и, наравно, обичних сеоских свештеника. Поред тога, римокатоличке друштвене, културне, политичке организације потчињене су папском представнику. Резултат овога је да нунциј може да има велики утицај на владу државе, какав не може нико други од дипломата.

У овом систему сваки свештеник је практично агент Ватикана и може да сабира поверљиве информације о условима живота у свом граду, као и о личностима од интереса за Ватикан, обично је то о црквеним лицима (свештеницима) конкурентске цркве или верске заједнице.

Даноноћно у Свету столицу стижу информације из свих делова света, од 39 нунција (амбасадора), 25 апостолских делегата (представника папе, они формално немају дипломатски статус), од свих кардинала, надбискупа, бискупа... Због тога се Ватикан сматра најбоље обавештеним центром по питању економије, социјалних и политичких питања.

На чему се базира бурна дипломатска активност Свете столице? Ватикан има ванредно повољну финансијску базу, која може

да носи све трошкове дипломатског деловања. Ватикан има три извора финансирања: Институт религиозних послова (фактички је банка Ватикана, чији буџет годишње има неколико милијарди долара на располагању), прилоге верника и профит од рада властитих финансијских и других предузећа. Удео Ватикана у банкама Италије чини 32 милијарди долара, а поред тога власник је бројних компанија од оних који се баве електроником, хемијом, текстилом, производњом хране, итд. Имовина Ватикана процењује се на 40 милијарди долара. Ватикан располаже у Европи, Латинској Америци и другде акцијама у монополистичким банкама, али и огромном количином пољопривредног земљишта и шума. Само у Италији има 482.000 хектара обрадиве површине, укључујући и неколико хиљада хектара у околини Рима.

Од ходочасника у Ватикан и туриста држава Римокатоличке цркве зарађује годишње између 60 и 100 милиона долара.

Ватикан располаже и бројним средствима масовне комуникације: новинама, часописима, телевизијама, радио-станицама и интернет страницама.

Ипак, у неким истраживањима констатује се да ова већина се не одражава у политици и друштвеном утицају.¹⁰ Осим тога, Ватикан има и непријатеље који га успешно нападају и умањују његову моћ.

2. ВАЖНОСТ ТУРСКЕ ЗА ВАТИКАН

Последњих дана новембра 2014. године папа Фрањо је посетио Турску, при чему је апострофирао два циља: да покуша поправити положај хришћана на Блиском истоку и да зближи Римокатоличку и православну цркву. Да подсетимо да је са истим циљевима у Турску, пре осам година, путовао и папа Бенедикт XVI. Међутим, последња збивања у Украјини, Сирији и Ираку мисију Фрање чине актуелнијом и важнијом.¹¹

Ђермано Дотори за италијански „Лимес“ урадио је анализу поступака новог понтифекса и закључио да папа Фрањо већ црта нову ватиканску геополитику.¹² Нови папа је признао ислам поставио у раван са хришћанством (дајући му једнако достојанство). Урадио је то на крајње необичан начин. Наиме, и затвору за ма-

10) Дарья А. Клименко, *Образ Ватикана в СМИ в период понтификата Бенедикта XVI*, „Этносоциум“, Москва, 2015, стр. 55.

11) Victor Gaetan, „The Pope, Erdogan, Syria, and Ukraine“, *Foreign Affairs*, 28/11/2014.

12) Germano Dottori, „La nuova geopolitica vaticana di papa Francesco“, *Limes*, 03/04/2013.

лолетне Каstell дел Мармо, папа Фрањо је умио ноге затвореној муслиманки. Ово на симболичком нивоу значи да је папа погнуо главу пред муслиманком, чиме је ставио до знања да му је ислам у истој равни са хришћанством. Но, биће да је овим поступком папа покушао да оправда оно што је следило. А следило је вешто дистанцирање од блискоисточних режима, посебно председника Сирије. Наиме, папа је позвао хришћане да уложе више напора и боље уреде Блиски исток, што на језику курије значи не само да се залаже за мир између Палестинаца и Израелаца, него и да се окончају владавине „диктатора“. Да је мислио на Асада сведочи и извештај са овог догађаја француског листа *Le Figaro*, који је све ово назвао патетичним, посебно позивање на мир у Сирији, јер је папа јасно ставио до знања да попут западних влада не подржава Партију арапске социјалистичке обнове (Баас), те да ће против ње покренути и ватиканску дипломатију. Пошто се зна да на Западу, а посебно у САД и Европској унији, као диктатора виде само Асада, порука је јасна. Тиме се папа приближио политици САД, односно како је то закључио поменути италијански аутор Ђермано Дотори, поступци Ватикана за Вашингтон су били изузетно пријатни. Потребно је време да покаже да ли ће Свети престо и Вашингтон руку под руку кренути да спроводе заједничку политику.

У Турској римокатолика је увек било мало, али ова држава је увек имала значајну улогу у Римској цркви.¹³ Римокатолици сматрају да је мајка Христа, Марија, умрла у Ефесу. На подручју данашње Турске родио се и апостол Павле, чија мисионарска путовања по Малој Азији и писма хришћанским заједницама чине неколико књига Новог Завета. Такође, књига Откровења написана је на острву Патмос у Егејском мору, недалеко од обала Турске. Са Турском Ватикан има од 1868. године успостављене дипломатске односе, чак 100 година пре успостављања са Великом Британијом (1982), САД (1984) и Мексиком (1992).

Односи Ватикана и Турске нису били увек добри. Када је 1920. године на власт у Турској дошао Кемал Ататурк створио је крајње антирелигиозни режим. Држава је конфисковала црквену имовину, забранила религиозне делатности, јавно показивање религиозних симбола, док је исламске имаме учинио државним службеницима.

13) Има аутора који сматрају да се Ватикан заправо „предао“ исламу. Види: Ватикан сдaетсa исламу?, vorposik.net/vatikan-sdaetsya-islamu; Види: Зоран Милошевић, „Европска унија и ислам“, *Српска политичка мисао*, бр. 2, Београд, 2012, стр. 257-274.; Салих Селимовић, „Исламизација и двоверје код наших муслимана“, *Политичка ревија*, бр. 2, Београд, 2013, стр. 227.

Но, и у таквим условима римокатолички надбискуп Анђело Ронкали био је представник Ватикана у Турској (1934-1944). Благодарећи свом таленту постао је популарни дипломата у Турској. Говорио је турски језик, дозволио је да се и мисе изводе на турском, одушевљавао се преданошћу муслимана молитвама, а помогао је да се око милион православних Грка исели из Турске. Када је постао папа Јован XXIII, Ронкали је опет манифестовао наклоност ка Турској 1958. године, тако да су га у овој држави звали „Турски папа“ („Papa Turca“). Са овим наслеђем у Турској се обрео и актуелни папа Фрањо, иако су бројни заштитници људских права и заштитници животне средине, тражили да не посећује Ердогана, он је ипак то учинио. Спорна је, између осталог, била и изјава, две године раније (2012), министра екологије и грађевинарства, Барјактар Ердогана, „да хришћанство више није религија, већ култура“, показујући да тиме не треба да се уважава нити признаје од власти.

Папа Фрањо је отишао код Ердогана, „заборављајући“ спорне моменте, да би инсистирао на заједничком у веровању хришћана и муслимана, а то је вера у једног Бога. Затим да покрене разговор о исламском фундаментализму и систематском истребљењу хришћана на територијама које контролише Исламска држава. Но, стиче се утисак да је папа Фрањо понајвише ишао да разјасни убиство популарног свештеника – језуите, грађанина Холандије Ван дер Лугта (Frans van der Lugt), који је одбио да напусти своју кућу у Хомсу (Сирија). Током последњег јављања у граду је било 24 хришћанина, а убио га је маскирани нападач у манастирском врту. Следећа тема су биле избеглице, јер је око 13,6 милиона људи остало без дома, поставши људи без државе и имовине. Од тога око 1,6 милиона су били хришћани, за које је отворено 20 прихватних центара. Да би решио ове проблеме папа Фрањо се обратио турском председнику Ердогану.

Када оцењујемо однос Ватикана према исламу, треба рећи да се догађа својеврсно „повлачење пред исламом“¹⁴, јер нема јасну стратегију према исламу, јер муслимани не прихватају тзв. европски ислам, пошто, према њиховом мишљењу, нарушава правне и духовне норме у животу верника.¹⁵ Ово немање јасног одговора, кошта римокатолике великих страдања и повлачења са простора Блиског истока.¹⁶

14) Зоран Милошевић, „Римокатоличка црква и ислам“, *Политичка ревија*, бр. 3, Београд, 2012, стр. 197.

15) Reiner Naubrich, „Die Schara macht Demokratie fast unmöglich, *Die Welt*, 17/09/2012

16) Зоран Милошевић, „Хришћански идентитет у савременом свету са посебним освртом на Блиски исток“, *Политичка ревија*, бр. 2, Београд, 2012, стр. 133.

Други задатак папе у Турској био је да јавно демонстрира уважавање и љубав према васељенском патријарху Вартоломеју¹⁷, али и да оснажи позиције и ауторитет патријарха, који се нашао у незавидној ситуацији, због игнорисања од стране турске владе. Сусрет папе и васељенског патријарха имао је још једну поруку – да покаже Руској православној цркви свој утицај на православног патријарха у Турској.

Иако је Ватикан одлично упознат са проблемима православних у Турској, где је остало само још око 20 000 православних Грка, што чини само 0,03 одсто становника Турске. Поред тога Турска влада је 1971. године затворила једину богословију православне цркве у Турској, чиме је онемогућила патријаршију да школује своје свештенике, што дугорочно води ка обезглављивању и саме патријаршије, јер патријарх по турским законима мора бити држављанин Турске. Иако су бројни међународни субјекти формално тражили од Турске да дозволи рад православне богословије, а то је учинио и Барак Обама, она то није учинила. Иако је, дакле, притисак на патријарха Вартоломеја лош, за Ватикан је важнија Руска црква, јер је после догађаја у Украјини, када је папа Фрањо и Римокатоличка црква у целини стао на страну Украјине дошло до хлађења односа. Руска црква има доказе да је сукоб у Украјини распаљен захваљујући и деловању Грко-католичке (унијатске) цркве, са центром у Лавову, те да подржава расколничке елементе у овој земљи да би ослабила православље, односно становнике поримокатоличила.

Одлазак код Вартоломеја, који је иначе ближи Ватикану него осталим православним црквама, који више има историјски значај за православне због места столовања – Цариград, гест је којим Ватикан показује да може преузети православне Турске. Међутим, формално то не чини, јер сматра да би Вартоломеј могао бити посредник између Ватикана и Руске цркве, при чему у Риму мисле да би он више штитио њих него православне у Русији. Вартоломеј је чак био врло близу одлуке да призна аутономију Украјинској православној цркви Кијевског патријархата (расколничкој). У последњој секунди је одустао од ове идеје, јер је Филарет („патријарх“ поменуте расколничке цркве) изменио услове признања (у јавности се не зна шта је измењено).

17) У православним листовима и часописима, посебно руским и делимично српским, патријарха Вартоломеја оптужују за екуменизам и пристајање на унију. На пример, први пут у историји један православни патријарх, а то је био Вартоломеј Цариградски, присуствовао је устоличењу папе Фрање. Види: Владимир Димитријевић, „Папа Франческо и америчка реконквиста“, *Печат*, бр. 261, 29. март 2013, стр. 52.

Оно што је, дакле, познато јесте да је папа Фрањо покушао да тргује са Ердоганом око Вартоломеја, како би од њега направио свеправославног лидера, који би као такав потписао унију са Римом.

3. ВАТИКАН И ПРАВОСЛАВНА РУСИЈА

Иако су односи Русије и Ватикана од 1992. године ишли узлазном путањом, пре свега у контексту „меке силе“ (успостављања културних односа, реализација различитих изложби, предавања, курсева итд.), а 2009. представништво Свете столице у Русији унапређено је у амбасаду Ватикана, што значи да су две стране успоставиле пуне дипломатске односе. Новембра 2013. године одржан је и кратки радни састанак у Ватикану председника Русије, Владимира Путина, папе Фрање и државног секретара Пјетра Паролнија. До данас није јасно шта је овај сусрет донео: унапређење међудржавних односа или формирање новог тренда у развоју светске политике?¹⁸

Интересантно је да Ватикан жели да у сарадњи са Русијом преброди кризу Европе, кризу идеја развоја, кризе националне идеје, а Ватикан је центар светске политичке мисли... Но, то је само један делић жеља Свете столице. Међутим, он отвара питање каква је политика Ватикана према Русији?

Савремена ватиканска политика према Русији формулисана је почетком 60-их година прошлог века, од стране кардинала А. Казаролија, секретара Павла VI и Јована Павла II, мада је очигледно да је сама идеја источне политике Ватикана формулисана раније.

Суштина ове политике је задатак разбијања традиционалног руског идентитета (пре свега религиозног) и на његовим „рушевинама“ изградња новог самосазнања Руса на основама које формулише Римокатоличка црква, односно Ватикан.¹⁹ Познато је да би основа била конструкција представа о правди и друштвеном благостању на основу западних вредности, без обзира што руски истраживачи те вредности сматрају неспојивим са руским менталитетом²⁰.

Источна политика Ватикана од краја XIX века па до данас има седам етапа, схваћених као трансформација суштине источне политике.

18) Политика Ватикана к России, voprosik.net/politika-vatikana-k-rossii

19) Исто.

20) Види: Дмитриј Лихачов, „О руском националном карактеру“, у зборнику: *Феноменологија руске душе, О карактеру и менталитету Руса*, Логос, Београд, 2008, стр. 44-48.

Прва етапа источне политике (крај XIX века) била је борба са социјализмом/комунизмом. Та борба не само да је била победоносна, већ је донела и промену сопственог самосазнања, у формулисању и прихватање идеја хришћанске демократије²¹ и хришћанског социјализма. У том периоду Ватикан је подржавао све монархије Европе, па тако и Руску.

Друга етапа источне политике поклапа се са почетком Првог светског рата и револуције у Русији. То је време продирања национализма и комунизма у светску политику и међународне односе. Ова етапа поклопила се са папствовањем Бенедикта XV. Главни циљ је био онемогућавање Русије да победи у светском рату. Ватикан се посебно плашио овладавањем од стране Русије Константинољем (Цариградом) и избијање на границе римокатоличке Аустрије.

Револуцију у Русији Ватикан је дочекао са одобравањем, јер је сматрао да ће падом царског режима утицај Римокатоличке цркве ојачати. Наравно, Ватикан је и страховао од комунизма, тачније руске револуције да ће се проширити и на друге народе и нанети штету и римокатолицима. Обоје се остварило. Но, руска револуција је донела и институционализовање источне политике Ватикана, који је организовао конгрегацију за питања источних цркава (*Pro Ecclesia orientale*), са задатком потчињавања хришћанских цркава на Блиском истоку, Балкану, Африци и наравно Руске православне цркве. За припрему кадрова отворен је папски Институт источних истраживања, чији је један од задатака био даља доградња концепције источне политике. Када се папа Пие XI разочарао у Совјетски Савез, ставио је улог на италијански фашизам, одобравајући нападе Италије на Етиопију, као и поступке франкиста у Шпанији, а од потписивања конкордата са нацистичком Немачком подржавао је и њену политику. Такође, отворено је подржавао диктаторе Јужне Америке. При томе, само постојање СССР-а сматрао је опасношћу за целокупни римокатолицизам.

Од 1927. године папа Пие XI припремао је „крсташки поход“ против Совјетског Савеза, са циљем потпуног уништавања Руске православне цркве, преко беле емиграције и привођење такве у унију са римокатолицима. У енциклици „*Regum Orientalium*“, објављене 1918. године поставио је као најважнији задатак потчињавање источних цркава, што је инспирисало различите агре-

21) До тада Римска црква је одбацивала демократију као масонску, односно окултну творевину. Види: Зоран Милошевић, *Демократија или христократија*, „Света столица између рата и мира“, „Филип Вишњић“, Београд, 1997; Зоран Милошевић, *Друштвена доктрина Римокатоличке цркве*, Институт за политичке студије, Београд, 2001.

сивне идеје и политике према православнима. Папски Источни институт у Риму постао је центар унијатског антируског фронта, а од 1927. стално су предузимани кораци као поунијаћивању дела православних на Истоку, а била је и званично објављена унија са Белорусима и Украјинцима. Главна улога додељена је унијатској цркви. Ова политика дограђена је новим ставовима према православнима и СССР-у, објављеним у енциклици „*Caritate Christi Compulsi*“ (1932). Главна парола енциклике била је крајње милитаристичка и мобилизаторска, а гласила је: „Са Богом против безбожника!“. Енциклика је била заправо одговор на откривање „Ватиканске завере“ под руководством архиепископа Руске православне цркве Вартоломеја, који је руководио „контрареволуционарном општином Високопетровског манастира“, а после тога уследило је још неколико случајева у коме су „главни устаници против комунизма“ били римокатолици, како верници тако и свештеници (Пољаци, Немци – из Поволжја), после чега је почео прогон римокатолика у СССР-у. Касније је Стаљин формулисао посебну политику према немачким римокатолицима и унијатима (грко-католицима) у Совјетском Савезу, а отпор ватиканској политици постаје један од главних праваца међународне политике ондашње Москве.

Почетак Другог светског рата дао је нову наду Ватикану, али она није била основана. Иако је Ватикан издао упутство римокатоличким и унијатским свештеницима да сарађују са онима православним свештеницима који пристају на унију, успех није постигнут, јер су се људи у СССР-у почели враћати православној вери. Ватикан је у то ратно време разрадио план послератног уређења света, где главну реч води Света римска империја немачке нације на челу са Хабсбурзима. Очигледно, источна политика Ватикана у ратном периоду претрпела је крах. Прозелитистичка делатност у СССР-у није дала резултате, идеја стварања Нове римске империје није реализована, а државе које су могле ући у њен састав (Мађарска, Чехословачка, Румунија и Пољска) ушле су у други блок – социјалистички.²²

Трећа етапа је успостављена с почетком „хладног рата“, тј, када је Ватикан схватио да мора уважити чињеницу да СССР има нуклеарно оружје и да је постао снажан пол међународне политике. Године 1947. папа Пие XII поново је позвао на “крсташки рат” против комунизма, назвавши послератно време - „временом

22) Види: Papsko veće za pravdu i mir, *Osnove socijalnog učenja Katoličke crkve*, Fondacija Konrad Adenauer/Beogradska nadbiskupija, Beograd, 2006, (посвећена Јовану Павлу II).

искушења“. За Пиа XII свет се није делио на фашисте и антифашисте, већ на оне који су „за и против Христа“. САД су, наравно, подржавале Ватикан, чак и материјално.

Година 1950, када је Пие XII објавио посланицу народима Русије са позивом да се одрекну комунизма и прихвате римокатоличку веру, сматра се почетком четврте етапе. Папа Пие XII у публицистици је иначе означен као „атлантистички папа“, иако су односи Ватикана са САД и даље били компликовани.

Папа је, наиме, у борби са комунизмом рачунао на финансијску подршку САД, а у случају конфликта СССР-а и САД сматрао је да ће победити Америка, али је, такође, сматрао да је дошло време да успостави контакте са Москвом ради преговора о неширењу нуклеарног оружја. Тако је наступила пета етапа источне политике Ватикана. У овој етапи дошло је до помака у успостављању дипломатских односа, посебно за време папе Јована XXIII. Побољшању односа допринела је Кубанска криза, где је папа Јован XXIII био главни посредник између САД и СССР-а, у делу смањења ескалације нуклеарног конфликта и престанка трке у наоружавању.

Последица отопљавања односа била је пријем Хрушчова у марту 1963. године у Ватикану од стране папе Јована XXIII, а СССР је, за узврат, дозволио обнову бискупата у Мађарској.

Овде треба рећи да је политика Ватикана била усаглашена са западнонемачком политиком са циљем уједињења две Немачке. Идеја је садржала успостављање трговачких и културних веза и „убацивање“ западних културних вредности у социјалистички блок, што би требало да допринесе дестабилизацији комунизма.

Шеста етапа, *ostpolitik*, поклапа се са временом завршетка хладног рата и распада СССР-а. Избор, 1978. године, Војтيله за папу (који је узео име Јован Павле II) постао је кључни фактор који је утицао на однос СССР-а и Ватикана, јер је подржао покрет „Солидарност“ на челу са Лехом Валенсом који је убрзо постао и председник Пољске. н, „Пољски председник“ је, потом, вешто спровео политику обнове римокатоличких позиција у држави. Тако је Ватикан постао активни учесник промена у целој Источној Европи, уз помоћ нових медота религиозне геополитике, отворено је подржао експанзију Европске уније и НАТО-а на Исток.²³ Последњи су дошли на ред Белорусија, Украјина и Русија, при чему је најдраматичније стање било (и остало) у Украјини. Почевши од 90-их година прошлог века унијати су силом преузимали

23) Ольга Четверикова, *Измена в Ватикане или заговор пап против хришћанства*, Москва 2011, стр. 93.

православне храмове, растеривали свештенике и примењивали свако друго насиље, од медијског до терора.²⁴

У украјинском питању Ватикан је радио на томе да Руска православна црква призна неканонски одвојене делове, тачније самозвану Украјинску православну цркву, Кијевски патријархат и Украјинску православну аутокефалну цркву. Такође, својим позицијама Ватикан је ојачао унијате, тачније Грко-католичку цркву у Украјини.²⁵

У Белорусији Ватикан је постао главни заговорник економског повезивања Белорусе са Европском унијом, а кидана односа са Русијом. Такође, ради на обнови унијатске идеје у овој држави.²⁶

Седма трансформација источне политике догодила се крајем XX и почетком XXI века. Папа Јован Павле II је дао изузетну подршку Словенији и Хрватској и иступио против православних Срба.²⁷ Ватикан у то време подржава расколничку тзв. Македонску православну цркву, подржава оснивање Црногорске православне цркве, ради на унији преко придобијених владика Српске цркве, а све у оквиру политике екуменизма. Свети престо је подржао и напад НАТО-а на СР Југославију, односно акцију отимања Космета од Србије.²⁸ Поред тога, Ватикан је прогласио блаженима Ханса Ивана Мерца²⁹ и Алојзија Степинца (1998), са тенденцијом да другог преведу у „статус“ свеца.

-
- 24) Види: *Украјинско питање данас*, зборник радова, приредио: Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, 2015; Зоран Милошевић, *Од Малоруса до Украјинаца, Прилог проучавању промене културног и националног идентитета Малоруса*, Завод за уџбенике и наставна средства, Источно Сарајево, 2008, стр. 39.
- 25) В. И. Петрушко, „Размишљање поводом беатификације унијатског митрополита Андреја Шептичког“, у зборнику: *Унија, политика Римокатоличке цркве према православним Словенима*, 2. издање, приредио: Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, 2015, стр. 285-298.
- 26) В. И. Јермолович, С. В. Жумар, *Необјављени рат, деловање римокатоличко-пољске илегалне у Белорусији 1939-1953*, Бели анђе, Шабац, 2003.; А. Д. Гронски, „Успостављање конфесионалног јединства источно-словенског становништва северозападног краја Руске империје у XIX веку“, у зборнику: *Јединство православних Словена*, књ. 1, приредио: Зоран Милошевић, Филозофски факултет, Источно Сарајево, 2006, стр. 296-313.
- 27) Види: Зоран Милошевић, „Да ли ће Црна Гора постати Црвена Хрватска?“, у зборнику: *Рим не мирује, О старим и новим покушајима Римокатоличке цркве да потчини православне*, приредили: Момир Васиљевић/Зоран Милошевић, Бели анђе, Шабац, 2003, стр. 127-132.; Зоран Милошевић, „Нови покушаји Римокатоличке цркве да потчини православне“, у зборнику: *Рим не мирује*, стр. 133-163.
- 28) Зоран Милошевић, „Независност Космета – историјско подсећање и нова питања?“, *Политичка ревија*, бр. 1, Београд, 2008, стр. 9.
- 29) Зоран Милошевић, *Ко је Ханс Иван Мерц новоблажени Римске цркве*, Бели анђе, Шабац, 2003.

На глобалном нивоу Ватикан је подржао амерички концепт глобализације, тј. Новог светског поретка, уградивши у њега концепцију јединствене римокатоличке Европе од Атлантика до Урала. Папа Бенедикт XVI је у енциклики „*Caritas in Veritate*“ прогласио приоритет глобализма за савременост.³⁰ Интересантно је и то што је од 2006. године саветник у Ватикану постао Хенри Кисинџер, који се по именовану срео са Владимиром Путином у Москви 2012. године.

Нови папа Фрањо, познато је, не уважава православље и православне цркве. Но, актуелни папа је предложио да се источна политика Ватикана води у оквиру стратегије *long duree* (“велика делатност”).³¹ Папа Фрањо је најавио да ће источну политику водити по обрасцу који је зацртао Бенедикт XVI, а овај је, опет, био присталица погледа Јована Павла II.

„Јован Павле II је био ‘географски’ папа. Једном приликом је у разговору с новинарима изјавио: ‘ја увек живим у тој димензији, крећем се мислима око земаљске кугле’. Затим је додао: ‘Папа мора да има свест о духовној географији. О географији у којој су означене земље, места са манастирима и храмовима посвећеним Богородици.’ Војтила је у извесном смислу био географ – мистик. Његова црквена и духовна геополитика била је превасходно везана са континенте: Африка, Америка, Азија, Европа за њега нису биле тек академске дефиниције, већ реалност.”³²

„Дакле, говоримо о папи из Пољске, али пре свега о хабсбуршком папи.“ „Јован Павле II је веровао у теологију нација“.
„Јован Павле II је, дакле, веровао у нације и њихову историјску и културну основу, мада је сматрао да треба да буду део ширих система, односно, веровао је у вишеполарни свет“.³³

Још један од неиспуњених задатака из Војтилиног мандата је Русија. У свом односу са Москвом Јован Павле II је ‘платио’ чињенице да је пољског порекла. Стога је морао да реорганизује римокатолицизам у постсовјетском контексту. Његов мандат је закључен негативним билансом након дијалога са патријархом московским и целе Русије. Андреа Рикарди Војтилину политику

30) „*Caritas in Veritate*“, пункт 78 „Закључение“, Бенедикт XVI, http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/encyclicals/documents/hf_ben-xvi_enc_20090629_caritas-in-veritate_en.html (07.02.2014)

31) Н. Лисовой, „Небесная геополитика. Распространит ли Россия свое влияние на католический мир после визита Путина в Ватикан“ //Свободная пресса. <http://svpressa.ru/politic/article/78027/>, <http://interaffairs.ru/read.php?item=12000>

32) Andrea Rikardi, „Papa Racinger i nasleđe Voltile“, *Limes*, br. 2-3, 2006, str. 9.

33) Исто, стр. 10.

према Русији оцењује као промашену,³⁴ а то би могло да се деси и папи Фрањи.

Но, овде сада има један важан детаљ. Не само да је ојачала руска држава, већ и Руска православна црква, које имају ресурсе за повратак дела, ако не и свих изгубљених позиција. Тога су свесни и у Ватикану па се чују предлози за „ревизијом“ источне политике у смеру „одустајања од традиције *arcane imperii* и примене традиције *raison d'etat* – одустајање од реализација властитих интереса насилним, неморалним средствима и примена традиције реализације својих интереса дозвољеним средствима, или у крајњој мери прихватљивим средствима“.

Према „законима експанзије“ Фридриха Рацела, Ватикан има ограничене услове за даљу експанзију. Наиме, од седам закона, четири, која се односе и на Свету столицу, гласе: „држава расте сразмерно развоју њене културе“, „просторни раст државе прате друга испољавања њеног развоја у сферама идеологије, производње, комерцијалног пословања, снажног ‘привлачног зрачења’, прозелитизма; треће, почетни импулс експанзије долази споља, пошто државу на ширење изазива држава (или територија) са очигледно нижом цивилизацијом и четврто, општа склоност ка асимилацији или апсорпцији слабијих нација подстиче на још изразитије повећање територија у кретању које само себе храни.³⁵

Да је ова геополитичка тврдња тачна потврђује и Петер Ковачич Першин на примеру Словеније. Наиме, „рекатолизација је најзапаженија појава транзицијског доба. То се не односи само на Словенију, већ и на друге ‘католичке’ државе некадашњег социјалистичког блока“.³⁶ Но, иако је Римокатоличка црква у неким државама ојачала, пре свега оним са бесконачном транзицијом (слабе државе), ту поред Словеније, Хрватске, Пољске припада и Украјина, али овде је била велика помоћ целокупног Запада, истовремено, Света столица није напредовала на пољу културе. Може се рећи да је чак ушла у фазу декаденције, тако да већина поменутих критеријума о геополитичкој експанзији није на страни Ватикана.

Са овим ставом сагласан је и Александар Дугин, који пише да Ватикан нема услова за директну експанзију, већ преко Средње

34) Исто, стр. 13.

35) Према: Александар Дугин, *Основи геополитике, књ. 1, Геополитичка будућност Русије*, Екопрес, Зрењанин, 2004, стр. 41-42.

36) Peter Kovačič-Peršin, *Duh inkvizicije, Slovenski katolicizem med restavracijo in prenovi*, Društvo 2000, Ljubljana, 2012, str. 131.

Европе (Аустро-Угарске).³⁷ Међутим, пошто је тај простор прекомпонован у њему доминирају друге тенденције, пре свега, сада неприродне атлантистичке, али да је судбина римокатолицизма везана за германски народ, који није геополитички слободан.³⁸ Пошто Ватикан на Балкану своје присуство одржава и шири помоћу Хрвата, важно је видети да геополитика мисли да та политика „губи своју оправданост и тиме стиче негативни предзнак“.³⁹ Да би Хрвати постали геополитички народ морају се вратити Средњој Европи.

Када се анализи дода и Кина („највећи проблем за Ватикан“), онда се потврђује геополитичка теза да римокатолицизам јача само тамо где су слабе државе и где је на делу културна дегенерација народа. Са Кином је проблем додатно кулминирао 2000. године када је, 1. октобра, за национални празник Народне Републике, Ватикан прогласио кинеске мученике свецима. Власти у Пекингу оцениле су тај чин зловним,⁴⁰ и од тада ионако лоши односи постали су очајни.

Нови елемент (и аргумент) у корист Ватикана се, да напоменемо, пронашао код проучавалаца транснационалних корпорација. Наиме, део аутора Ватикан у литератури посматра и као међународног олигарха (због богатства које поседује), односно као транснационалну корпорацију који се бави свим (не)дозвољеним пословима, од прања новца, корупције, до издавања увећаних рачуна ради прибављања, организација јавних кућа, различите производње, па и оружја.⁴¹ Према неким мишљењима, ни једна држава, било она феудална или национална, нема шансе да се избори са транснационалним корпорацијама. Током историје, националне државе су победиле само темпларе, али се та победа показала – пировом! Како што се приказује у популарном руском филму режисера Захарова „нашег змаја може да победи само змај“, тако и у савременим, врућим и хладним ратовима, ефикасно ратовати против транснационалних корпорација могу ратовати само друге

37) На овај начин се сагледава и актуелни покушај Свете столице да се приближи Српској православној цркви, „јер пут до Москве води преко Београда“. Јурица Керблер/Раде Драговић, „Хрвати бесни на папу због Београда“, *Вечерње новости*, Београд, 20. децембар 2015, стр. 4; Види: Никола Жутић, *Римокатоличка црква и хрватство*, ИСИ, Београд, 1997.

38) Александар Дугин, *Основи геополитике, књ. 1*, стр. 45-46.

39) *Исто*, стр. 394; Упор.: К. Н. Николаев, *Експасия Рима в Россию*, Москва, 2005.

40) Andrea Rikardi, *Papa Racinger i nasleđe Vojtile*, стр. 12.

41) „Ватикан, как международный олигарх“, voprosik.net/vatikan-kak-mezhdunarodnyj-oligarh

корпорације.⁴² Другим речима, Ватикану се може супротставити само јака православна црква. Руска црква, бар према социолошким истраживањима, није довољно јака за ову борбу.⁴³ Можда је то и разлог бројних пораза, посебно у Украјини, али и очекивања да се за православље заузме држава.

ЛИТЕРАТУРА

- Быкова, Галина И., *Европейский вектор внешней политики Ватикана в 1990-2012. гг.*, Автореферат, Москва, 2013.
- „Ватикан, как международный олигарх“, voprosik.net/vatikan-kak-mezhhdunarodnyj-oligarh
- „Ватикан сдается исламу?“, voprosik.net/vatikan-sdaetsya-islamu
- Valle, Alexandre del: „Soft power : le discret mais très influent pouvoir géopolitique du Vatican“, *Atlantico*, 11/03/2013
- Гронски, А. Д., „Успостављање конфесионалног јединства источно-словенског становништва северозападног краја Руске империје у XIX веку“, у зборнику: *Јединство православних Словена, књ. 1*, приредио: Зоран Милошевић, Филозофски факултет, Источно Сарајево, 2006.
- Gaetan, Victor, „The Pope, Erdogan, Syria, and Ukraine“, *Foreign Affairs*, 28/11/2014
- Dottori, Germano, „La nuova geopolitica vaticana di papa Francesco“, *Limes*, 03/04/2013
- Дугин, Александар, *Основи геополитике, књ. 1, Геополитичка будућност Русије*, Екопрес, Зрењанин, 2004.
- Димитријевић, Владимир, „Папа Франческо о америчка реконквиста“, *Печат*, бр. 261, 29. март 2013.
- Жутић, Никола, *Римокатоличка црква и хрватство*, ИСИ, Београд, 1997.
- Зонова, Татьяна, В. *Дипломатия Ватикана в контексте эволюции европейской политической системы*, Москва, 2000.
- Јермолович, В. И., Жумар, С. В., *Необјављени рат, деловање римокатоличко-пољске илгале у Белорусији 1939-1953*, Бели ањео, Шабач, 2003.

42) „Ко ће победити транснационалне корпорације?“ <http://www.carsa.rs/ko-ce-pobediti-transnacionalne-korporacije/>

43) Игор П. Рјазанцев, „Однос руске омладине према Руској православној цркви“, *Политичка ревија*, бр. 1, Београд, 2007, стр. 365.

- Керблер, Јурица/ Драговић, Раде, „Хрвати бесни на папу због Београда“, *Вечерње новости*, Београд, 20. децембар 2015.
- Ковальский, Николай А., „Ватикан на мировой арене“, *Современная Европа*. №2, Москва, 2001.
- Клименко, Дарья А., *Образ Ватикана в СМИ в период понтификата Бенедикта XVI*, „Етносоциум“, Москва, 2015.
- Kovačić-Peršin, Peter *Duh inkvizicije, Slovenski katolicizem med restavracijo in prenovi*, Društvo 2000, Ljubljana, 2012.
- „Ко ће победити транснационалне корпорације?“ <http://www.carsa.rs/ko-ce-pobediti-transnacionalne-korporacije/>
- „Caritas in Veritate“, пункт 78 „Закључение“, Бенедикт XVI, http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/encyclicals/documents/hf_ben-xvi_enc_20090629_caritas-in-veritate_en.html (07.02.2014)
- Лихачов, Дмитриј, „О руском националном карактеру“, у зборнику: *Феноменологија руске душе, О карактеру и менталитету Руса*, Логос, Београд, 2008.
- Лисовой, Н., „Небесная геополитика. Распространит ли Россия свое влияние на католический мир после визита Путина в Ватикан“// Свободная пресса. <http://svpressa.ru/politic/article/78027/>, <http://inter-affairs.ru/read.php?item=12000>
- Милошевић, Зоран, *Демократија или христократија, Света столица између рата и мира*, „Филип Вишњић“, Београд, 1997.
- Милошевић, Зоран, *Друштвена доктрина Римокатоличке цркве*, Институт за политичке студије, Београд, 2001.
- Милошевић, Зоран, „Да ли ће Црна Гора постати Црвена Хрватска?“, у зборнику: *Рим не мирује, О старим и новим покушајима Римокатоличке цркве да потчини православне*, приредили: Момир Васиљевић, Зоран Милошевић, Бели анђео, Шабац, 2003.
- Милошевић, Зоран, „Нови покушаји Римокатоличке цркве да потчини православне“, у зборнику: *Рим не мирује, О старим и новим покушајима Римокатоличке цркве да потчини православне*, приредили: Момир Васиљевић, Зоран Милошевић, Бели анђео, Шабац, 2003.
- Милошевић, Зоран, *Ко је Ханс Иван Мерц новоблажени Римске цркве*, Бели анђео, Шабац, 2003.
- Милошевић, Зоран, *Нови пут Русије, Русија у поствизантијском и религиозном вртлогу*, Завод за уџбенике и наставна средства, Источно Сарајево, 2005.

- Милошевић, Зоран, *Од Малоруса до Украјинаца, Прилог проучавању промене културног и националног идентитета Малоруса*, Завод за уџбенике и наставна средства, Источно Сарајево, 2008.
- Милошевић, Зоран, „Независност Космета – историјско подсећање и нова питања?“, *Политичка ревија*, бр. 1, Београд, 2008.
- Милошевић, Зоран, „Религија и национални идентитет – од прозелитизма до модерних социјалних технологија“, *Српска политичка мисао*, бр. 4, Београд, 2011.
- Милошевић, Зоран, „Европска унија и ислам“, *Српска политичка мисао*, бр. 2, Београд, 2012.
- Милошевић, Зоран, „Римокатоличка црква и ислам“, *Политичка ревија*, бр. 3, Београд, 2012.
- Милошевић, Зоран, „Хришћански идентитет у савременом свету са посебним освртом на Блиски исток“, *Политичка ревија*, бр. 2, Београд, 2012.
- Милошевић, Зоран, *Религија и идентитет*, Народна и универзитетска библиотека, Бања Лука, 2013.
- Николаев, К. Н., *Экспазия Рима в Россию*, Москва, 2005.
- Papsko veće za pravdu i mir, *Osnove socijalnog učenja Katoličke crkve*, Fondација Konrad Adenauer/Beogradска nadbiskupija, Beograd, 2006, (посвећена Јовану Павлу II).
- „Политика Ватикана к Русији“, voprosik.net/politika-vatikana-k-rossii
- Петрушко, В. И., „Размишљање поводом беатификације унијатског митрополита Андреја Шептичког“, у зборнику: *Унија, политика Римокатоличке цркве према православним Словенима*, 2. издање, приредио: Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, 2015.
- Rikardi, Andrea, „Papa Racer i nasleđe Voltilе“, *Limes*, br. 2-3, 2006.
- Рјазанцев, Игор П., „Однос руске омладине према Руској православној цркви“, *Политичка ревија*, бр. 1, Београд, 2007.
- Селимовић, Салих, „Исламизација и двоверје код наших муслимана“, *Политичка ревија*, бр. 2, Београд, 2013.
- Станковић, Владан, „Конфесионалност и политика научнотехнолошког развоја“, *Политичка ревија*, бр. 3, Београд, 2010.
- *Украјинско питање данас*, зборник радова, приредио: Зоран Милошевић, Центар академске речи, Шабац, 2015.
- Ferreres, Orlando J., „La tarea abrumadora del Papa“, *La Nacion Argentina*, 27/03/2013

- Haubrich, Reiner, „Die Schara macht Demokratie fast unmöglich, *Die Welt*, 17/09/2012
- Четверикова, Ольга, *Измена в Ватикане или заговор пап против хришћанства*, Москва 2011.

Zoran Milosevic

THE EASTERN (GEO)POLITICS OF VATICAN

Resume

The last transformation of Eastern politics happened at the end of XX century and at the beginning of XXI century. The new politics started when Pope John Paul II provided strong support to Slovenia and Croatia and opposed Orthodox Serbs. Today Vatican supports schismatic Macedonian and Montenegrin orthodox churches and seeks to create ecumenical religion through loyal bishops. Vatican also supported NATO aggression against Yugoslavia, that is to say separation of Kosovo from Serbia. Apart from that, Vatican gave the status of blessed to Ivan Merz and Aloysius Stepinac, who has chance to become saint.

*On the global level, Vatican supports American concept of globalization, which is to say New World Order with concept of unique Roman Catholic Church from Atlantic to Ural. Pope Benedict XVI in his encyclical *Caritas in Veritate* gave priority to globalism in contemporary age. It is interesting that Henry Kissinger became advisor in Vatican in 2006. He met with Vladimir Putin in Moscow in 2012.*

Despite the fact that a new pope Francis does not respect Orthodoxy and orthodox churches, he suggested a new approach to Eastern policy of Vatican – long dure. He promised he would pursue eastern policy on the basis left from Benedict XVI.

„John Paul II was geographical pope. He once said in interview: I always live in this dimension, in my mind I always go around the globe. Then he added: Pope must be aware of spiritual geography. It is geography, which marks lands and places with monasteries and temples dedicated to the Virgin Mary. In some way he was a

mystic geographer. His church and spiritual geopolitics was focused on continents. For him Africa, America, Asia and Europe were not just academic definitions, it was reality.”

*One of the failed tasks from John Paul’s period is Russia. In his relation with Moscow he suffered from the fact that he is Polish. That’s why he had to organize Roman Catholicism in Post-Soviet Context. His period ended with negative balance after dialogue with Moscow. Andrea Ricardi marks his policy towards Russia as unsuccessful, and the same could happen to Francis. Russian state and Russian church are becoming stronger and stronger, so they can easily return lost positions. Vatican is aware of that, so that’s why various suggestions to revise eastern policy can be heard nowadays. It is suggested to change tradition *arcane imperii* to *raison d’etat*. So Vatican renounces from realization of its own interest in aggressive and immoral way and declares new way of realization of its interest with more appropriate instruments.*

Researchers of transnational corporations have found a new argument. Some authors consider Vatican as international oligarch (because of the wealth it owns) and transnational corporation which deals with illegal business (money-laundering, corruption, organization of public houses, illegal arms trade). According to some authors, no feudal or national state could defeat transnational corporations. History shows that nation states could only defeat Templars, but that was Pyrrhic victory. As it is said in popular Russian movie – our dragon can be defeated only by dragon, in contemporary cold and hot wars transnational corporations could be defeated only by other corporations. In other words, only strong Orthodox church (strong in spiritual, theological, material and organizational way, of course) could resist Vatican.

Key words: Vatican, geopolitics, international relations, Orthodoxy, Christianity, Islam, Power, Identity, Authority, Ecumenism.